

CAP. II.

Arhieriei greci la Curtea lui Brâncoveanu.

De o parte, erà deci tendința firească a prelaților greci, fugiți sau așezați mai bine la noi, de a introduce în Biserica Țerii-Românești slujba elinească. Spre aceasta mergeau sfaturile unui Patriarh Dionisie Seroglanul, mazil de Constantinopol, care încunună pe noul Domn¹ și muri în București, îngropându-se la Radu-Vodă, unde se așeză și trupul lui Gheorghe Castriotul, marele boier grec iubitor de neamul

---

¹ Radu Greceanu, ed. citată, p. 11.

său¹, ca și îndemnurile unui Iacov, urmașul lui Dionisie — Patriarh până la 1690 —, care muri și el în țară², ale unui Atanasie, fost Patriarh al Antiochiei, care, venit în țară la 1700, traduse din limba arabă pentru Constantin-Vodă, la 1702, istoria pe scurt a Bisericii sale³, ale unui Gherasim de Alexandria, care ceru Brâncoveanului să tipărească trei volume din Ioan Gură-de-Aur, și anume didahii și cuvântări, pe care le răspline dascălul Marcu, urmașul lui Sevastos⁴, în sfârșit silințele unui Ieroteiu de Silistra și ale unor arhieriei balcanici ca aceia cari sfințiră biserica Sf. Gheorghe: Dionisie de Târnova, Clement de Adrianopol, Auxentie de Sofia, Maxim de Hierapolis, Neofit de Sevastia, Mitrofan de Nisa, Macarie de Varna⁵.

Chiar fără să aibă un plan hotărât de grecizare, ei, cari nu puteau face liturgia decât în limba lor, trebuiau să lucreze, fie și numai prin exemplu, pentru introducerea limbii grecești în biserică. Călugării și preoții noștri, arhieriei de țară erau de față, trăgând neapărat și învățăminte, când bătrânul Gherasim de Alexandria slujiă, împreună cu Hrisant, urmașul lui Dosofteiu la Patriarhia de Ierusalim, în zilele de Crăciun și de «Bogoiavlenie» ale anului 1708⁶, — când, cu un an înainte, Domnul ascultă liturgia serbătorilor de iarnă dela Climent fostul Mitropolit de Adrianopol și dela Atanasie noul Mitropolit de Dârstor, Dristra sau Silistra⁷, — când, în Iunie 1707, Hrisant,

¹ V. *Ist. lit. rom.*, tabla; Gelzer, *Patriarchat von Achrida*, Apendice; *Conv. lit.* pe 1903, p. 391. Piatra lui de mormânt se vede încă, *Inscriptii*, I, p. 250; a lui Dionisie, ori nu s'a pus, ori a dispărut. Pentru petrecerea lui în țară, și Radu Greceanu, p. 30; Erbiceanu, *Cron. greci*, tabla.

² Daponte, în Erbiceanu, *o. c.*, p. 96.

³ *An. Ac. Rom.*, XX, p. 224 și urm.

⁴ Erbiceanu, *Cron. Greci*, p. 204; cf. p. 145.

⁵ Radu Greceanu, p. 175; cf. p. 180.

⁶ *Ibid.*, pp. 180-1.

⁷ *Ibid.*, p. 166.

primit la Dunăre cu carătă domnească, vtori Postelnic și buluc-bașă de Seimeni, intrând în sunetul tuturor clopotelor în București, făcea la Sf. Gheorghe, biserica Sfântului Mormânt, slujba cu strălucirea potrivită demnității sale de Patriarh¹, — când se sfinția câte o biserică făcută de Domn, ca Sf. Gheorghe cel Nou, — a cărei zidire se datorește trecerii lui Hrisant pe lângă Constantin-Vodă², — cu un strălucit sobor de Patriarhi și de arhieriei străini, — când Gherasim de Alexandria slujia la nunta Domniței Balășa, naș fiind prin procuratie Hrisant de Ierusalim³, — când Atanasie al Antiochiei cunună pe sora Balășei, Safta⁴, când, în sfârșit, la moartea lui Teodosie, noul Mitropolit al Țerii-Românești, săvârșiau ceremoniile de cuviință un Patriarh de Alexandria și unul de Ierusalim, cari luau parte și la sfințirea lui Antim, fostul tipograf⁵.

Alții, urmași ai lui Dosofteiu al Moldovei în ceia ce privește ideile lor de romanizare a Bisericii și munca lor pentru acest scop, ar fi vrut să dea cartea sfântă ca și slujba bisericească înțelegerii tuturor. Alții, iarăși, între cari trebuie să se numere și Mitropolitul Teodosie și urmașul, după 27 Ianuar 1708, al acestuia, Antim⁶, iar — de nevoie mai mult decât de bună voia lui — Mitrofan al Buzăului, înțelegeau să înlesnească pe preot prin tipicuri românești, să folosească tuturor credincioșilor, făcând să li se dea în românește ce-

¹ *Ibid.*, p. 169.

² V. și *Inscriptii*, I, pp. 305-6, no. 763. Biserica fusese mântuită la 1699; *ibid.*

³ Radu Greceanu, p. 185.

⁴ *Ibid.*, pp. 98, 100; cf. p. 123.

⁵ *Ibid.*, p. 181 și urm. Cf., pentru toți acești arhieriei greci, și tabla ediției date de Ștefan Grecianu din opera lui Radu Logofătul despre Domnia Brâncoveanului.

⁶ Data în Radu Greceanu, p. 181; pe piatra de mormânt a lui Teodosie, *Inscriptii*, I, p. 240, No. 540. Avea la răposare 87 de ani și jumătate.

tirile, însă păstrau pentru cântări, care nu erau ușoare de transpus în altă limbă, și chiar pentru molitfe, limba slavonă. Aceștia biruiră prin acel lung șir de cărți bisericești, tipărite la Buzău, care au o mare însemnătate, prin aceia că, în locul manuscriptelor rare, rele și cu totul neînțelese preoților de sate, în locul formelor divergente ale cărților de slujbă, se dădea acum prin tipar un singur rând de cărți așezate după cele mai sigure și bogate grecești și având indicații de folos în limba de obște, dar mai ales prin amestecul acestei limbi care în scurt timp trebuiă să cucerască și molitfa, — unde pătrunsese și mai înainte, prin publicațiile lui Dosofteiu —, și cântarea, — în toate formele ei.

---

¹ Pomenită și de scriitorii greci; v. Chrys. Papadopulos, Δοσίθεος,
p. 44.